

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (RP 54/2023 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Jaana Huhta, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Satu Karppanen, social- och hälsovårdsministeriet
- äldreombudsman Päivi Topo, Äldreombudsmannens byrå
- överinspektör inom socialvården Leila Eklöv, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- professor Teppo Kröger, Jyväskylä universitet
- ledande expert Sari Kauppinen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- direktör för sjukhus-, rehabiliterings- och omsorgstjänster Seija Meripaasi, Helsingfors stad
- specialsakkunnig Anna Haverinen, Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
- servicelinjedirektör Päivi Tryyki, Birkalands välfärdsområde
- ledande näringsexpert Laura Lindeberg, Hyvinvointiala HALI ry
- specialsakkunnig Miranna Seppälä, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- expert Sari Ilonummi, Finlands primärskötarförbund SuPer rf
- arbetskraftspolitisk sakkunnig Mervi Flinkman, Tehy rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor (emerita) Marja Jylhä, Tammerfors universitet
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Södra Karelen välfärdsområde
- Södra Österbottens välfärdsområde
- Södra Savolax välfärdsområde
- Kajanalands välfärdsområde
- Egentliga Tavastlands välfärdsområde

Betänkande ShUB 6/2023 rd

- Mellersta Österbottens välfärdsområde
- Mellersta Finlands välfärdsområde
- Mellersta Nylands välfärdsområde
- Kymmenedalens välfärdsområde
- Lapplands välfärdsområde
- Västra Nylands välfärdsområde
- Birkalands välfärdsområde
- Österbottens välfärdsområde
- Norra Karelen välfärdsområde
- Norra Österbottens välfärdsområde
- Norra Savolax välfärdsområde
- Päijänne-Tavastlands välfärdsområde
- Satakunta välfärdsområde
- Vanda och Kervo välfärdsområde
- Egentliga Finlands välfärdsområde
- Attendo
- Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- Minnesförbundet rf
- Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf.

Inget yttrande av

- Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att en lag om ändring av lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre ändras.

Den i ikraftträdandebestämmelsen fastställda övergångsperioden för personaldimensioneringen på 0,7 anställda per klient som ska iakttas vid verksamhetsenheter för serviceboende med hel-dygnsvård för äldre personer föreslås bli förlängd fram till den 1 januari 2028. Dessförinnan förutsätts en personaldimensionering på minst 0,65 anställda för uppgifterna i fråga i enlighet med den gällande lagen.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2023 samt till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och senast den 1 december 2023.

Betänkande ShUB 6/2023 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Personaldimensionering

År 2020 infördes i äldreomsorgslagen bland annat en skyldighet att ha en personaldimensionering på minst 0,7 anställda per klient vid verksamhetsenheter för serviceboende med heldygnsomsorg och verksamhetsenheter för långvarig institutionsvård för äldre. I dimensioneringen beaktas endast personal som deltar i det direkta klientarbetet.

Bestämmelsen om personaldimensionering var avsedd att träda i kraft fullt ut efter en övergångsperiod som löpte ut den 1 april 2023, så att kommunerna och samkommunerna samt tjänsteleverantörerna skulle ha möjlighet att förbereda sig på en betydande ökning av personalbehovet. När befolkningen åldras har pensionsavgångar och ökat servicebehov orsakat tilltagande svårigheter i tillgången till personal, står det i propositionen. Därför har det inte varit möjligt att uppnå dimensioneringen på 0,7 anställda vid alla verksamhetsenheter inom den tidsfrist som ursprungligen föreskrevs i lagen. Äldreomsorgslagen ändrades våren 2023 så att personaldimensioneringen på minst 0,7 ska tillämpas från och med den 1 december 2023. Dessförinnan skulle personaldimensioneringen vara minst 0,6 anställda per klient och från och med den 1 april 2023 minst 0,65 anställda per klient.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpo kommer behovet av tjänster för äldre under de närmaste årtiondena att öka märkbart jämfört med nuläget. Som en del av regeringsprogrammets mål om individuella tjänster och behovsenliga tjänster ingår i regeringsprogrammet en formulering om att den nuvarande personaldimensioneringen på 0,65 bibehålls under regeringsperioden, och ikraftträdandet av personaldimensioneringen på 0,7 inom heldygnsomsorg skjuts upp till den 1 januari 2028 för att säkerställa att det finns tillräckligt med personal inom social- och hälsovården. Den faktiska personaldimensioneringen har ökat vid enheterna för heldygnsomsorg för äldre under 2020—2023. År 2020 uppfyllde 31 procent av enheterna dimensioneringen på 0,65. På tre år har andelen stigit till 89 procent. I maj 2023 uppfyllde 40 procent av enheterna för dygnetruntvård personaldimensioneringen på 0,7. Enligt uppgift till utskottet behövs det ytterligare cirka 1 773 anställda (inklusive vikarier) för att höja dimensioneringen till 0,7.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att ikraftträdandet behöver skjutas upp med cirka fyra år och tillstyrker lagförslaget utan ändringar. Enligt 20 § i äldreomsorgslagen ska en verksamhetsenhet ha en personal som till antal, utbildning och uppgiftsstruktur motsvarar antalet äldre personer som tillhandahålls service av verksamhetsenheten och det servicebehov deras funktionsförmåga medför, och som garanterar dem en högkvalitativ service. Om funktionsförmågan hos en äldre person som vårdas i verksamhetsenhetens lokaler har försämrats så mycket att han eller hon behöver omsorg oavsett tid på dygnet, ska det finnas tillräcklig personal på verksamhetsenheten alla tider på dygnet. Utskottet betonar att personaldimensioneringen är en minimidimensionering och att dimensioneringen ska vara högre om klienternas servicebehov kräver det. Utskottet anser det vara nödvändigt att statsrådet noga bevakar hur personaldimensioneringen följs under övergångsperioden.

Betänkande ShUB 6/2023 rd

Tillräcklig personal

Lagstiftningen reviderades under den föregående regeringsperioden för att se till att det finns tillräckligt med personal, och i regeringsprogrammet för regeringen Orpo ingår flera åtgärder med hjälp av vilka den personal som behövs inom äldreomsorgen säkerställs före 2028. Socialvårdslagens bestämmelser om hemvård oberoende av tid på dygnet och gemenskapsboende, vilka trädde i kraft vid ingången av 2023, gör det möjligt att gradera vården och omsorgen så att endast de klienter placeras i serviceboende med heldygnsomsorg vars situation förutsätter kontinuerlig närvaro av personalen eller vars vård och omsorg förutsätter krävande kompetens, inklusive vård i livets slutskede.

För att trygga den personal som behövs ska det enligt propositionen under regeringsperioden genomföras ett program för ett bra arbete. Regeringens mål är att se över personalens arbetsfördelning så att arbetsinsatsen för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården inriktas på uppgifter som motsvarar deras utbildning. I regeringsprogrammet ingår också åtgärder för att upprätthålla och förbättra äldre personers funktionsförmåga bland annat genom att stödja organisationers och kommuners arbete samt genom att främja stödtjänster och dagverksamhet. Antalet utbildningsplatser utökades betydligt redan 2020, då det föreskrevs om dimensioneringen i lagen. Enligt propositionsmotiven börjar effekterna av det ökade antalet utbildningsplatser synas i arbetskraften från och med 2023 och tydligare från och med 2024. För detta reserverades finansiering för utbildning av 5 000 nya närvårdare och 700 sjukskötare. Också tilläggsutbildning för omsorgsassistenterna har ordnats med målet att utbilda 1 500 nya omsorgsassistenterna under 2022—2025. På motsvarande sätt är målet att med undervisnings- och kulturministeriets statsandelsfinansiering utbilda 1 000 omsorgsassistenterna under 2022—2024. Det behövs också tekniska lösningar för att trygga tillgången på tjänster och personal.

Det går enligt propositionsmotiven att bättre se till att det finns tillräcklig personal genom en diversifiering av servicestrukturen. Hemvård oberoende av tid på dygnet gör det möjligt att tillhandahålla mångsidiga tjänster, förutom i hemmet, också till klienter i gemenskapsboende. Detta kan således bromsa den förutspådda ökningen av behovet av serviceboende med heldygnsomsorg. När hemvårdsbesöken fördelas jämnare under dygnet, får klienterna tjänster som är bättre tidsanpassade enligt deras behov. De nationellt enhetliga kriterierna för bedömning av vårdbehovet (RAI-systemet) gör det möjligt att allt bättre rikta tjänsterna enligt klienternas behov. Utskottet anser det viktigt att satsningarna på serviceboende inte minskar möjligheterna att utveckla hemvårdstjänsterna.

Ekonomiska konsekvenser

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2023 samt till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med dem. Den höjning av välfärdsområdenas finansieringsnivå som följer av personaldimensioneringen enligt den gällande övergångsbestämmelsen utgör 128,2 miljoner euro i budgetpropositionen för innevarande år. I summan har man beaktat den finansiering som anvisats välfärdsområdena i enlighet med budgetpropositionen för 2023 utifrån en kalkylerad dimensionering på 0,7 för förberedelser inför att uppnå ökad dimensionering redan den 1 april 2023.

Betänkande ShUB 6/2023 rd

På basis av propositionen minskas, med stöd av 9 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering, moment 28.89.31 med 7,12 miljoner euro som reserverats för genomförande av personaldimensioneringen på 0,7 för december 2023. Minskningen föreslås ingå i den andra tilläggsbudgeten för 2023. Finansieringen av välfärdsområdena kan sänkas om den föreslagna lagstiftningen godkänns och fastställs i tillräckligt god tid innan betalningsposten för december betalas till välfärdsområdena.

Välfärdsområdenas finansiering ska på motsvarande sätt minskas för 2024—2027, eftersom dimensioneringen träder i kraft fullt ut först senare. Den minskning av finansieringen som görs på grund av ändring av den lagstadgade uppgiften uppgår i budgetpropositionen för 2024 till 89 miljoner euro per år. Utskottet anser det nödvändigt att bevaka hur välfärdsområdenas finansiering räcker till för att äldreomsorgen ska kunna genomföras.

Avslutningsvis

Enligt uppgifter till utskottet har tillgången till omsorgstjänster för äldre utvecklats i en mycket negativ riktning samtidigt som personaldimensioneringen har höjts. Den minskande tillgången till dygnetruntvård har inte kunnat kompenseras genom förbättrad tillgång till hemvård. Under 2010—2022 uppskattas omfattningen av dygnetruntvård ha sjunkit med 3,4 procentenheter och omfattningen av hemvård med 2,2 procentenheter i åldersgruppen som fyllt 75 år.

En höjning av personaldimensioneringen har för klienterna och omsorgspersonalen inneburit en positiv förändring, och en senareläggning av dess sista fas har befarats kunna försvåra rekryteringen av personal och sektorns förmåga att behålla personalen. Utskottet anser det nödvändigt att statsrådet vid sidan av personaldimensioneringen följer hur tillgången till äldreomsorg utvecklas under den övergångsperiod som nu föreskrivs. Utskottet framhåller att det i 20 § i äldreomsorgslagen sägs att personalen i verksamhetsenheterna till antal, utbildning och uppgiftsstruktur fortsatt ska motsvara antalet äldre personer som tillhandahålls service av verksamhetsenheten och det servicebehov deras funktionsförmåga medför, och att en högkvalitativ service ska garanteras.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 54/2023 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet under övergångsperioden bevakar åtgärderna för att genomföra personaldimensioneringen, stärka tillgången till äldreomsorg och säkerställa tillräcklig personal.

Betänkande ShUB 6/2023 rd

Helsingfors 7.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Kim Berg sd (delvis)
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Hilikka Kemppe cent
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ville Merinen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Minna Reijonen saf
medlem Anne Rintamäki saf
medlem Päivi Räsänen kd (delvis)
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Oskari Valtola saml
medlem Henrik Wickström sv
medlem Ville Väyrynen saml
ersättare Milla Lahdenperä saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

Betänkande ShUB 6/2023 rd **Reservation 1/cent**

Reservation 1

Motivering

Centerns grupp i social- och hälsovårdsutskottet anser att varje äldre person har rätt till nödvändig omsorg och tillräckliga social- och hälsovårdstjänster som möjliggör ett tryggt, värdefullt och meningsfullt liv ända till dess sista ögonblick. Varje sittande regering svarar ytterst för att denna grundläggande rättighet tillgodoses.

De höjningar av vårdardimensioneringen enligt äldreomsorgslagen som gjordes under förra valperioden hade ett godtagbart mål, nämligen att trygga en tillräcklig omsorgsnivå vid verksamhets-enheter för serviceboende med heldygnsoomsorg för äldre personer. Effekterna har varit positiva. Vi betonar att den vårdardimensionering som skrivits in i lagen inte bör tolkas som en maximinivå, utan det viktigaste vid fastställandet av tillräcklig omsorgspersonal är uttryckligen behovet av omsorg för äldre som bor på vårdenheter. Samtidigt måste omsorgspersonalen kunna klara av sina arbetsuppgifter och uppleva att de kan arbeta i linje med sin yrkesskicklighet och etiken i vårdarbetet. Vi anser det viktigt att man vid bedömningen och övervakningen av en tillräcklig dimensionering också beaktar alla yrkesgrupper som enligt lagen kan anses omfattas av dimensioneringen.

Faktum i dagsläget är dock att välfärdsområdena på grund av den rådande bristen på arbetstagare inte har faktiska möjligheter att från och med ingången av december höja vårdardimensioneringen till 0,7 arbetstagare per boende. När lagen inte backas upp med tillräckliga resurser blir den i detta fall antingen ett tomt löfte eller så stjälar den resurser från andra tjänster inom social- och hälsovården, såsom hemservice för äldre. Till följd av den åldrande befolkningen ökar servicebehoven också inom andra social- och hälsovårdstjänster än de som riktar sig till äldre, och tillgången på personal har försvagats, vilket också konstateras i propositionen. Också pensioneringen av social- och hälsovårdsanställda har ökat utmaningarna när det gäller tillgången på arbetskraft. Därför anser vi att propositionen om att ändra lagens ikraftträdandebestämmelse så att personaldimensioneringen på 0,7 arbetstagare ska tillämpas från och med den 1 januari 2028 är motiverad. En förlängning av övergångsperioden skulle göra det möjligt för välfärdsområdena att granska och utveckla hela servicekedjan för äldre och utveckla tjänsterna.

Centerns utskottsgrupp är oroad över att den av Samlingspartiet och Sannfinländarna ledda regeringen har tagit social- och hälsovårdstjänsterna som sparobjekt i ett läge där välfärdsområdena kämpar med de stora underskott som föranleds av flera oförutsedda förändringskostnader. Rentav cirka en tredjedel av de utgiftsnedskärningar som regeringen beslutat om i regeringsprogrammet gäller finansieringen av välfärdsområdena, det vill säga de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver. Styrningen av välfärdsområdena, som ansvarar för social- och hälsovården, kommer dessutom att överföras från social- och hälsovårdsministeriet till finansministeriet, vilket understryker regeringens accentuerade vilja att göra social- och hälsovårdstjänsterna till en finansieringsfråga.

Därför kan vi inte undgå tanken att det centrala motivet till att skjuta upp höjningen av vårdardimensioneringen har varit att det är typiskt för denna regering att spara in på den statliga finansie-

Betänkande ShUB 6/2023 rd Reservation 1/cent

ringen till välfärdsområdena. Regeringen föreslår att välfärdsområdenas finansiering på motsvarande sätt ska minskas för 2024—2027, eftersom dimensioneringen träder i kraft fullt ut först senare. Den minskning av finansieringen som görs på grund av den ändringen i den lagstadgade uppgiften blir 89 000 000 euro per år.

Den föreslagna anslagsminskningen är mycket kortsiktig och rentav oansvarig, eftersom finansieringen av social- och hälsovårdstjänsterna helt och hållet kommer från staten, bortsett från kundavgifterna. Regeringen kommer redan med stöd av sitt program att skära ner finansieringen av välfärdsområdena med upp till 1 400 miljoner euro under innevarande valperiod, dvs. med cirka 27 000 social- och hälsovårdsanställdas årliga löneutgifter. Denna minskning har ingen koppling till uppgifterna och skyldigheterna, som inte minskar. Därför är det klart att välfärdsområden som för närvarande brottas med underskott på grund av oförutsedda ändringskostnader i praktiken inte har råd att skära ned utan att de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver försämrats. Det finns också en risk för att de vårdenheter där vårdardimensioneringen redan på förhand har höjts till minst 0,7 tvingas minska antalet vårdanställda när finansieringen sjunker. En del välfärdsområden har också redan ingått avtal där det förutsätts att personalen ska uppgå till 0,7 enligt vårdardimensioneringen. Det medför kostnader för välfärdsområdet, vars finansiering regeringen nu skär ned.

Efter den nyligen avslutade interpellationsdebatten om social- och hälsovården är vi också oroad över att regeringen inte verkar göra tillnärmelsevis tillräckligt för att svara på den rådande bristen på social- och hälsovårdsanställda. Exempelvis slopandet av vuxenutbildningsstödet och åtstramningen av arbetskraftsinvandringen, som skrivits in i regeringsprogrammet, bidrar till att fördjupa problemet med tillgången på personal.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner ett uttalande. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer vilka konsekvenser det har för ordnandet av tjänster för äldre i välfärdsområdena 2024—2027 att det görs en årlig nedskärning på 89 miljoner euro till följd av att dimensioneringen på 0,7 vårdare i äldreomsorgslagen träder i kraft fullt ut först senare.

Helsingfors 7.11.2023

Hilkka Kemppi cent
Hanna-Leena Mattila cent

Betänkande ShUB 6/2023 rd Reservation 2/gröna

Reservation 2

Motivering

Personaldimensionering

Den åldrande befolkningen ökar servicebehovet, vilket innebär att det under de kommande åren kommer att behövas betydligt mer personal för tjänster för äldre. Tillgången på personal inom social- och hälsovården är redan svag och pensionsavgångarna inom branschen ökar personalbehovet ytterligare, så regeringens proposition om att skjuta upp personaldimensioneringen på 0,7 inom vården dygnet runt kan anses vara motiverad.

De sakkunniga som hördes i utskottet framförde dock kritik mot att övergångstiden för dimensioneringens ikraftträdande (ända till den 1 januari 2028) är för lång. Inget i förarbetena till propositionen motiverar ett så här långt uppskov. Det behövs mer tid för att lösa personalsituationen, men en övergångsperiod på fyra år är inte ett tillräckligt incitament för effektiva åtgärder. Eftersom personaldimensioneringen redan nu i över 40 procent av enheterna för dygnetruntvård är minst 0,7 kan man förvänta sig att de återstående enheterna kommer upp på denna nivå inom några år. Därför föreslår jag en övergångsperiod för dimensioneringen av vården dygnet runt fram till den 1 januari 2026.

För att förbättra tillgången till personal krävs det ett flertal samtidiga åtgärder. Det förutsätter till exempel ett tillräckligt utbud av utbildningsplatser och stöd till studerande för att säkerställa genomgången utbildning samt förbättrad internationell rekrytering och stöd till internationella arbetstagare för att stanna kvar i branschen. Dessutom måste servicestrukturen och verksamhetssätten för tjänsterna utvecklas. Det centrala är utnyttjande av teknik, utveckling av uppgiftsstrukturen och utnyttjande av frivilligarbete. För att öka branschens förmåga att attrahera och behålla personal måste ledningsarbetet och välbefinnandet i arbetet utvecklas.

Den personaldimensionering som lagen föreskriver för serviceboende med heldygnsomsorg innebär i praktiken att personal flyttas över till en enskild tjänst. Personalens tillräcklighet bör i stället granskas på en övergripande nivå som täcker hela social- och hälsovården. Under övergångsperioden är det ändamålsenligt att bedöma hur dimensioneringen definieras i fråga om olika tjänster.

Fokus bör därför ligga på att omedelbart stoppa den försämrade tillgången till tjänster och i stället bygga ut tjänsterna. Tyvärr går planerna i flera välfärdsområden för närvarande i motsatt riktning.

Ekonomiska konsekvenser

I den andra tilläggsbudgeten för 2023 skär regeringen bort 7,12 miljoner euro som reserverats för genomförandet av personaldimensioneringen på 0,7 för december 2023. Regeringen minskar finansieringen av välfärdsområdena med 89 miljoner euro 2024—2027 genom att ikraftträdandet av dimensioneringen skjuts upp. Utskottet anser det nödvändigt att bevaka hur välfärdsområdenas finansiering räcker till för att äldreomsorgen ska kunna genomföras.

Betänkande ShUB 6/2023 rd
Reservation 2/gröna

Jag anser det inte motiverat att skära ned finansieringen, även om ikraftträdandet av personaldimensioneringen på 0,7 skjuts upp. Tjänsterna inom hemvården och dygnetruntvården för äldre har redan länge varit underresurserade, vilket återspeglas i den svåra situationen inom branschen. De äldre förtjänar service i rätt tid och av god kvalitet.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen med följande ändring: (***Reservationens ändringsförslag***)

Reservationens ändringsförslag

Personaldimensioneringen enligt 20 § 2 mom. ska tillämpas från och med den 1 januari 2026. Före det ska personaldimensioneringen vara minst 0,65 anställda per klient.

Helsingfors 7.11.2023

Bella Forsgrén gröna

Betänkande ShUB 6/2023 rd Reservation 3/sd, vänst

Reservation 3

Motivering

Genom en lagstadgad personaldimensionering av heldygnssomsorgen för äldre tryggas de äldres grundlagsfästa rätt till oundgänglig omsorg och tillräckliga social- och hälsovårdstjänster samt förverkligas de äldres jämlikhet och delaktighet i samhället. Genom lagstiftningen kan man också säkerställa vårdens kvalitet och tillgodoseendet av klient- och patientsäkerheten. Utvecklingen sedan 2020, då det infördes bestämmelser om personaldimensionering som träder i kraft stegvis, har varit god.

Enligt uppgift till utskottet är det klart att personaldimensioneringens lagstadgade karaktär har förbättrat vårdssituationen. Många enheter uppfyller redan dimensioneringen och många andra kan nå målet enligt den tidigare godkända tidsplanen (RP 298/2022 rd). År 2020 uppfyllde 31 procent av enheterna dimensioneringen på 0,65. På tre år har andelen stigit till 89 procent. Antalet enheter som uppfyller dimensioneringen 0,7 har ökat. I maj 2023 utgjorde de 40 procent av alla enheter för dygnetruntvård.

Genom den aktuella propositionen skjuts höjningen av minimidimensioneringen till 0,7 upp med över fyra år. Genom propositionen sparar regeringen 89 miljoner euro per år i vården dygnet runt. Inbesparingen riktas mot de äldre som är i allra störst i behov av vård. Propositionen försämrar kvaliteten på äldreomsorgen och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna för de personer som har det sämst ställt. Enligt de yttranden som utskottet fått har uppskovet med personaldimensioneringen stor betydelse också för personalen inom branschen. Att föreskriva om personaldimensionering i lag var resultatet av ett långt arbete. När projektet slutfördes 2020 sågs det som en positiv reform och ett budskap till såväl kunder, anhöriga som arbetstagare om beslutsfattarnas genuina vilja att förbättra kvaliteten på vården dygnet runt av äldre och arbetsförhållandena för yrkesutbildade personer inom branschen.

I propositionen uttrycker regeringen oro över tillgången på yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, men anser inte att det är viktigt för branschens attraktionskraft och förmåga att behålla arbetskraft att arbetet kan utföras etiskt hållbart. Med hjälp av en tillräcklig lagstadgad personaldimensionering tryggas också personalens välmående och ork i arbetet. Enligt Arbetshälsoinstitutets undersökningar är etisk belastning och många andra psykosociala belastningsfaktorer vanligare inom tjänsterna för äldre än inom social- och hälsovården i övrigt. Att skjuta upp personaldimensioneringen med fyra år och skära ner medlen för tjänsterna är ingen hållbar politik.

Regeringen har inte lagt fram tillräcklig motivering till varför personaldimensioneringen skjuts upp över hela regeringsperioden och den strävar inte efter att förbättra situationen exempelvis genom ett kortare uppskov. De anförda motiveringarna hänför sig antingen till coronapandemin, starten för välfärdsområdena eller Rysslands anfallskrig mot Ukraina och de kostnadsökningar som kriget medför. På dessa grunder är det inte motiverat att skjuta upp denna viktiga reform långt in i framtiden. Å andra sidan pågår det ständigt ett målmedvetet arbete för att lösa utmaningarna med tillgången på personal. Regeringen ställer också välfärdsområdena i en svår situa-

Betänkande ShUB 6/2023 rd
Reservation 3/sd, vänst

tion. Områdena berövas den finansiering som avsatts för att höja personaldimensioneringen till 0,7, trots att de bland annat i avtal och planer har förberett sig på att dimensioneringen träder i kraft.

Regeringen agerar ansvarslost när den försämrar kvaliteten på tjänsterna för äldre och använder de medel som sparas in för andra utgifter i budgeten. Vi föreslår att personaldimensioneringens fulla ikraftträdande inte längre skjuts upp och att propositionen förkastas.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget och

att riksdagen godkänner ett uttalande. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet följer hur personaldimensioneringen utvecklas under övergångsperioden och vid behov vidtar åtgärder, om det visar sig att minimidimensioneringen av personal blir en maximidimensionering.

Helsingfors 7.11.2023

Ilmari Nurminen sd
Krista Kiuru sd
Kim Berg sd
Ville Merinen sd
Li Andersson vänst